

Omaniku ootused OÜ-le Rail Baltic Estonia

Riigi osalemise põhjused äriühingus

OÜ Rail Baltic Estonia on äriühing, millel on strateegilist ja avalikku huvi kandvad eesmärgid.

Äriühingu omamise strateegiline eesmärk on tagada Rail Baltica 1435 mm rööpmelaiusega raudteefrastruktuuri (edaspidi Rail Baltica) kui strateegilise tähtsusega taristuprojekti elluviimine Eestis, kindlustades seeläbi Eesti ühendamise Euroopa transpordivõrgu (TEN-T) raudteevõrguga. Samuti osaleb äriühing riikidevahelises koostöös, mis on vajalik tervikliku Rail Baltica raudteefrastruktuuri rajamiseks, piiriülese toimimismudeli kujundamiseks ning avalikku raudteed majandava raudteefrastruktuuri ettevõtja ülesannete täitmiseks Eestis, teostades muuhulgas aktsionäriõigusi Eesti riigi huvides ühissetevõttes RB Rail AS.

Eesti Vabariik omab osalust OÜ-s Rail Baltic Estonia järgmistel kaalutlustel:

- äriühing teostab Eesti Vabariigi huvides aktsionäriõigusi RB Rail AS-is;
- äriühing on vastutav Rail Baltica rajamise eest Eesti Vabariigi piires, olles projekti peamiseks elluviijaks;
- äriühing tagab Rail Baltica avaliku raudtee infrastruktuuri majandamiseks vajalike ettevalmistavate tegevuste ja võimekuste loomise Eestis;
- riigi osalus võimaldab tagada Eesti huvide esindamise rahvusvahelises koostöös;
- projekt tugineb olulises osas riigipoolsele sihtfinantseerimisele, sh Euroopa Liidu rahastusele, mille kasutamine eeldab riigi tugevat rolli ja kontrolli;
- riigi osalus võimaldab koordineerida keskkonnamõjusid ja sidusust teiste transpordilahendustega.

Üldised ootused äriühingule

OÜ Rail Baltic Estonia lähtub oma tegevuses heast ühingujuhtimise tavast ning integreerib vastutustundliku ja kestliku juhtimise põhimõtted nii strateegiasse kui ka igapäevastesse tegevustesse, olles eeskujuks heade juhtimistavade, sotsiaalse ja keskkonnavalase vastutuse ning kõrge ärikultuuri poolest.

Äriühingu tegevust peab toetama:

- toimiva kvaliteedijuhtimise ja sisekontrollisüsteemi olemasolu, sh riskijuhtimise põhimõtete järjepidev rakendamine, mis võimaldab riske regulaarselt hinnata ja tõhusalt maandada ning korruptsiooni ja huvide konflikte ennetada;
- läbipaistvus ja vastutustundliku ettevõtluse põhimõtetest lähtumine, muuhulgas hinnates ühingu ärisuhteid, partnereid ja rahvusvahelist koostööd ning vältides suhteid Vene Föderatsiooniga ja Valgevene Vabariigiga;
- majandusliku, keskkonna- ja sotsiaalse mõju arvestamine otsuste tegemisel, investeringute planeerimisel, riskide kaardistamisel ning sisekontrolli- ja juhtimissüsteemide kujundamisel;

- ettevõtte tegevusest tuleneva negatiivse keskkonnajalajälje vähendamine ning positiivse mõju tugevdamine majandusele, ühiskonnale ja looduskeskkonnale;
- ressursside sihipärane ja tõhus kasutamine, rakendades energia- ja ressursisäästlikke lahendusi, edendades keskkonnasõbralikke ja innovatiivseid tehnoloogiaid ning ringmajanduse põhimõtteid;
- kestlikkuseesmärgi toetavate lahenduste ja partnerite soodustamine hangetes ja koostöös, lähtudes väärtuspõhiste hangete kriteeriumidest ning toetades liikumist kliimanetraalsuse suunas;
- kestlikkuse põhimõtete selge ja läbipaistev kommunikatsioon nii ettevõtte sees kui ka koostööpartnerite ja avalikkuse suunal, et toetada ühist arusaama ettevõtte eesmärkidest ja vastutusest;
- raudtee kui keskkonnasõbraliku transpordiliigi rolli tugevdamine, toetades transpordisektori kestlikku arengut.

Valdkondlikud eesmärgid

Eesmärkide täitmisel peab äriühing esmajärjekorras lähtuma õigusaktidest, transpordi ja liikuvuse arengukavast ning Eesti riigi etapiviisilisest Rail Baltica elluviimise ajakavast.

Riigi kui omaniku valdkonnapõhised eesmärgid äriühingule on järgmised:

1. Rail Baltica Eesti osa projekteerimine, ehitus ja kasutusse andmine hiljemalt 2034. aastal, et luua eeldused liicluse alustamiseks osana terviklikust piiriülesest raudteeühendusest, sh:
 - avada liicluseks vähemalt ühe rööbastega põhiliin koos möödaskõigukohtade, reisiterminalide, kohalike peatuste, kaubaterminali, veeremidepoo ja taristu hoolduskeskustega Tallinn–Pärnu lõigul 2032. aastal, Soodevahe–Muuga lõigul 2033. aastal ja Pärnu–Ikla lõigul 2034. aastal, eeldusel, et ajakava täitmiseks vajalik rahastus on tagatud ning riikidevahelisest koostööst tulenevad asjaolud ei takista ajakava täitmist;
 - tagada Rail Baltica vastavus ohutusnõuetele, kaasaegsetele tehnilistele normidele ja avatud veoturu ootustele;
 - järgida Rail Baltica rajamisel raudteeseaduse ning Euroopa Liidu õigusaktide nõudeid ning tagada raudteeinfrastruktuuri tegevusloa ja ohutusloa olemasolu hiljemalt esimese raudteelõigu kasutusse andmise ajaks;
 - lähtuda projekti elluviimisel parima võimaliku elukaarekulu põhimõttest;
 - rakendada projekti elluviimisel materjalibilansi optimeerimist (korduskasutus, jäätmete vähendamine, materjalivoo tasakaalustamine) parimal võimalikul viisil;
 - arvestada projekti elluviimisel mõju avalikule ruumile, elukeskkonnale ja regionaalarengule;
 - tegutseda targa tellijana, kujundades ja rakendades parimaid praktikaid taristuprojektide elluviimisel, sh ehitusaegse ohutuse tagamisel, väärtus- ja koostööpõhiste hankemudelite kasutamisel ning innovatsiooni ja kestlikkuse edendamisel;
 - olla omanikule strateegiline partner Rail Baltica projekti elluviimisel ja turundamisel, panustades projekti kaudu Eesti transpordipoliitika kujundamisse.

2. Osalemine rahvusvahelises koostöös, et esindada Eesti huve projekti elluviimise tehnilistes, finantsilistes ning ajakavaga seotud otsustes, sh:
 - teha koostööd Balti riikide ja Poola Rail Baltic raudteeinfrastruktuuri arendajate ja tulevaste majandajatega, samuti laiemalt raudtee potentsiaalsete kasutajatega, et luua toimiv raamistik Rail Baltica projektile seatud eesmärkide saavutamiseks;
 - osaleda koostöös omanikuga Rail Baltica Eesti osa etapiviisilise elluviimise ajakava ja selle muudatuste kooskõlastamisel Euroopa Komisjoni ning teiste partneritega;
 - panustada Balti riikide ülese koordineeritud toimumismudeli kujundamisse, et vähendada tulevaste raudtee kasutajate halduskoormust, sh luua piiriülestel vedudel ühtse kontaktpunkti põhimõttel toimiv teenusekorraldus (*one stop shop*), mis hõlmab raudteeinfrastruktuuri kasutustasude koordineeritud määramist, läbilaskevõime jaotamist, liiklusgraafikute koostamist ja taristu hooldustööde planeerimist kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) 2026/1184.
3. Rail Baltica võimalikult kuluefektiivne integreerimine Eesti transpordisüsteemi ja valmisoleku tagamine selle toimimiseks ühtse ja tõhusa raudteesüsteemi osana, kasutades selleks ka AS-i Eesti Raudtee olemasolevat kompetentsi ning võimekusi, sh:
 - luua valmisolek Rail Baltica avaliku raudteeinfrastruktuuri, sealhulgas raudtee- ja teenindusrajatiste majandamiseks raudteeinfrastruktuuriettevõtjana ning taristu ja rajatiste kasutamiseks seotud teenuste osutamiseks alates Tallinn–Pärnu lõigu kasutuselevõtust;
 - luua 1435 mm raudteeinfrastruktuuri rajamise käigus õiguslik, organisatsiooniline, tehniline ja kompetentsipõhine valmisolek avaliku raudteeinfrastruktuuri majandamise tegevusloa ja ohutusloa saamiseks ning töötada välja vajalikud protsessid ja juhtimissüsteemid 1435 mm raudteeinfrastruktuuri majandamiseks, käitamiseks, hooldamiseks, uuendamiseks ning kasutusse andmiseks Eestis;
 - arvestada pikaajalise eesmärgiga koondada riigile kuuluvad 1435 mm ja 1520 mm rööpmelaiusega raudteeinfrastruktuurid ühe organisatsiooni alla, et tagada Eestis ühtne ja tõhus raudteeinfrastruktuuriettevõtja ülesannete täitmine.
4. Avaliku raudtee toimekindlust mõjutavate riskide maandamiseks Rail Balticu raudteeinfrastruktuuri ning -juhtimissüsteemide kavandamine ja rajamine viisil, mis tagab nende vastavuse julgeoleku- ja kriisikindluse nõuetele, arvestab riigikaitse- ja sõjalise liikuvuse vajadusi, koostoimet 1520 mm raudteeinfrastruktuuriga ning kindlustab taristu turvalisuse, vastupidavuse, kriitiliste funktsioonide toimepidevuse ning valmisoleku elutähtsa teenuse osutaja ülesannete täitmiseks alates esimese raudteelõigu kasutusse andmisest.

Möödikud:

- 1) Rail Baltica Eesti osa vähemalt ühe rööbastee ja möödasõidukohtadega põhiliin koos reisiterminalide, kohalike peatuste, kaubaterminali, veeremidepoo ja taristu hoolduskeskustega on kasutusse antud:
 - a. Tallinn–Pärnu lõigul hiljemalt 2032. aastal;
 - b. Soodevahe–Muuga lõigul hiljemalt 2033. aastal;
 - c. Pärnu–Ikla lõigul hiljemalt 2034. aastal;
- 2) Rail Baltica vastab kokkulepitud tehnilistele parameetritele, sh:
 - a. projektkiirus reisirongidele 249 km/h ja kaubarongidele 120 km/h;
 - b. raudtee on kogu ulatuses elektrifitseeritud;
 - c. turvangusüsteem vastab ETCS 2. taseme nõuetele;
 - d. kasutusele on võetud FRMCS raadiosidesüsteem;

- 3) koostöös AS-iga Eesti Raudtee on loodud organisatsiooniline, tehniline ja kompetentsipõhine valmisolek 1435 mm rööpmelaiusega raudteefrastruktuuri majandamiseks ja käitamiseks hiljemalt Tallinn–Pärnu lõigu kasutuselevõtu ajaks, sh on enne lõigu liikluseks avamist tagatud taristu valmisolek regionaalrongide katsetamiseks;
- 4) raudteefrastruktuuri ja teenindusrajatiste kasutamiseks vajalik teave on avaldatud järgmiselt:
 - a. raudteefrastruktuurile juurdepääsu ja selle kasutamisega seotud teenused, nende osutamise tingimused ning tasud on avaldatud võrgustiku teadaandes enne vastava raudteelõigu esimese liiklusgraafikuperioodi läbilaskevõime taotluste esitamise tähtaega vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2026/1184 I Lisas toodud ajakavale;
 - b. reisijate ja kaupade teenindamiseks ning taristu ja veeremi hoolduseks vajalike teenindusrajatiste kirjeldused, nende kasutamise tingimused ja tasud on avaldatud võrgustiku teadaandes hiljemalt vastava teenindusrajatise kasutusse andmise ajaks;
- 5) riigieelarves kavandatud investeringud viiakse iga-aastaselt ellu vähemalt 90% ulatuses;
- 6) äriühingu poolt hangitav elektrienergia peab olema 100% taastuvatest energiaallikatest;
- 7) äriühing esitab iga-aastaselt majandusaasta aruande koosseisus vabatahtliku kestlikkusaruande;
- 8) elutähtsa teenuse toimepidevuse riskianalüüs ja plaan on ajakohased ning elutähtsa teenuse toimepidevus on tagatud vastavalt toimepidevuse nõuetele ning kriitiliste funktsioonide taastamisaeg ei ületa kehtestatud sihttasemeid.

Finantseesmärgid

Valdkondlike eesmärkide saavutamist ja tegevuse jätkusuutlikkust peavad toetama järgmised finantseesmärgid:

1. Rahastamine ja kasumlikkus – äriühing korraldab Rail Baltica projekti elluviimise kavandatud tähtajaks eeldusel, et selleks vajalik rahastus on riigi eelarvestrateegia ja riigieelarve protsessi tulemusena tagatud. Rail Baltica rajamise perioodil ei eelda omanik äriühingu põhitegevuse kasumlikkust. Äriühingu tegevus põhineb eelkõige Euroopa Liidu ja Eesti riigi poolt eraldataval rahastusel, seejuures:
 - projekti õigeaegselt elluviimiseks planeerib ja taotleb äriühing vajalikke finantsvahendeid ning esitab vastutavale ministeeriumile riigieelarve protsessiks iga-aastaselt kokku lepitava ajakava ja vormi kohaselt kvaliteetsed ja õigeaegsed rahastamisvajaduse prognoosid, valmistab ette välisvahendite taotlused ja esitab need vastavalt taotlusvoorude tingimustele;
 - äriühingu eesmärk on koostöös vastutava ministeeriumiga maksimeerida Euroopa Liidu vahendite kaasamist projekti rahastamisse ning tagada vahendite sihipärane, tõhus ja läbipaistev kasutamine;
 - paralleelselt Rail Baltica rajamisega valmistab äriühing koostöös AS-iga Eesti Raudtee ette raudtee käitusfaasi finantsmudeli, mis käsitleb taristu majandamise, käitamise, hooldamise, uuendamise, liiklusjuhtimise, ohutusjuhtimise, toimepidevuse ja teenuste osutamise kulusid ning nende rahastusallikaid.

2. Efektiivsus – äriühing tegutseb kuluefektiivselt, kujundab tegevusvaldkonnale kohased efektiivsus- ja finantsmõõdikud ning püüab nende taset järjepidevalt parandada. Hanked viiakse läbi väärtuspõhiselt ning investeerimisotsustes lähtutakse elukaarekulude põhimõttest.
3. Finantsriskide juhtimine – äriühing juhib aktiivselt finantsriske, sh hinnakasvu, turuolukorra ja tarneahelatega seotud riske, arvestades ehitussektori hinnataseme muutusi ja turu võimekust. Äriühing tegutseb riskitasemega, mis on vajalik lõppeesmärgi täitmiseks.
4. Investeeringutegevus – äriühing lähtub investeeringute kavandamisel riigi eelarvestrateegiast, riigieelarve protsessis seatud eesmärkidest ning transpordisektori investeeringute prioriteetidest. Investeerimisotsused on põhjalikult analüüsitud, kaasnevad riskid on kaardistatud ning nende maandamine on planeeritud, kusjuures:
 - investeeringud planeeritakse, arvestades kogu Rail Baltica eluiga ja nende mõju elueakuludele;
 - investeeringute kavandamisel ja prioritseerimisel lähtutakse projekti elluviimise ajakriitilisusest;
 - investeeringute tegemisel tagatakse nende kooskõla Euroopa Liidu ja riigi strateegiliste arengudokumentidega ning vastavus riigieelarves kavandatud vahenditele.
5. Dividendipoliitika – kuna tegemist on projektipõhise ettevõttega, ei oota omanik OÜ-lt Rail Baltic Estonia dividende ning kogu ressurss suunatakse projekti elluviimisse.

Riigi poolt seatavate eesmärkide täitmise eest vastutavad äriühingu nõukogu ja juhatuse. Erinevate eesmärkide tasakaalustamise ja omaniku huvide pikaajalise kaitsmise eest vastutab äriühingu nõukogu.

Käesolevas dokumendis sisalduvaid riigi kui omaniku ootusi vaatab osaluse valitseja üle ning ajakohastab vastavalt vajadusele või vähemalt igal kolmandal aastal.